

גיליון מס' 262 פרשת וארא
תשע"ח שנה חמישית

גליון זה יוצא לזכות ידידינו החשוב
שהרים מגדבת לבו
שיעמוד לו לזכות ולהצלחה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"למתי אעתיר לך וגו' ויאמר למחר" (ה, ה, ו)

כ' רמב"ן שפרעה חשש שמשה יודע שעתה הזמן שצריך להסתלק המכה ולכך אמר למחר לנסותו ע"ש וצ"ע למה עלה בדעתו כן בשלמא אם משה הי' בא אליו הי' מקום לחשד אבל הרי פרעה שלח לקרוא לו כמפורש בפסוק ולמה דוקא ברגע זו צריך להסתלק המכה, וי"ל דפרעה הי' סבור דאחר שהסכים לשלח את ישראל בודאי משה יאמר לו דכשישלח יסור המכה ואז לא הי' לו מקום להתחרט אח"כ וכששמע אמר למתי אעתיר לך והיינו לפני שישלחם עלה בדעתו שבודאי משה יודע שבלא"ה צריך עכשיו להסתלק המכה ולכן רצה לנסותו, והטעם שבאמת לא אמר כן מ"ר בכל המכות משום שאם הי' עושה כן לא הי' מקום לשאר המכות והקב"ה רצה להרבות בו המכות כמ"ש למען רבות מופתי.

(טעמא דקרא)

שו"ת מעניני הפרשה

ש. "והדגה אשר ביאור מתה" (ז, כא). במדרש רבה סימן י"ג א"ר אבין הלוי ברבי ממכת דם העשירו ישראל כיצד המצרי וישראל בבית אחד, והגיית מלאה מים והמצרי הולך למלאות את הקיתון מתוכה מוציאה מלאה דם וישראל שותה מים ומכרו המים למצרים והעשירו. צ"ב איך מותר הי' ליהודים ליטול כסף ממצרים במכת דם הרי אסור ליהנות ממעשה ניסים.

ת. אחר שזכו בזה אינו מעשה ניסים.

ש. "כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי אל לבך" (ט, יד). צ"ב במה שונה אזהרה זו במכת הברד משאר כל המכות שלא אמר לו אל לבך.

ת. כי הברד הכה על הלב.

ש. "ויאמר אליו כצאתי את העיר אפרוש את כפי אל ה' הקולות יחדלון והברד לא יהי עוד" (ט, ט). צ"ב מדוע במכת ברד הוצרך משה רבינו לנשיאת כפים זו.

ת. בכולן נשא כפיו רק כאן הוצרך לצאת מהעיר.

(אשיהה)

"הנני משליח בך וגו' את הערב" (ח, יז) איתא בתהלים פרק ל"א, אמר ויבא ערב כנים בכל גבולם - וכן כתוב ישלח בהם ערב ויאכלם צפרדע ותשחיתם. ושמעתי מהגר"ח שליט"א דקשה הרי כנים וצפרדע היו לפני הערב ולמה הקדימו, ומיישב המגיד מדובנא זצ"ל משלה"ד לאלה שנוהגים לעשות סעודת עניים יום לפני החתונה, והנה הגיע עני ב' פעמים ג"כ לסעודת העניים וגם למחרת לחתונה, והסביר שהוא גם קרוב וגם עני, ולכן הגיע גם לחתונה. וכאן גם הכנים והצפרדעים פעם באו בגלל עצמם ופעם הגיעו יחד עם הערב שזה מכה הכוללת כל בע"ח.

(דברך נצב בשמים)

על שי"ח

"מסכת כלה - לזיווגים"

כמידי שנה אוהו רבינו בלימוד הש"ס בבלי בתחילת סדר קדשים, כשבימים הקודמים הוא סיים את כל סדר נזיקין.

'סדר נזיקין' כולל אצל רבינו גם את לימוד כל המסכתות הקטנות שבסוף גמרא עבודה זרה, כמו אבות דרבי נתן, סופרים, שמחות, כלה, ציצית תפילין וכו'. בעבר התבטא שבלימוד מסכת כלה הוא סגולה לזיווגים, ולכן אחרי שגומר ללמוד את המסכת הוא מברך את הזקוקים לזיווג הגון.

בשונה מהשנים הקודמות, נתבקשנו מבני משפחת רבינו שליט"א שלא לפרסם את הסיום של מסכת כלה כדי שלא יביאו עמך בית ישראל הרבה שמות לברכה היות ולרבינו קשה להזכיר כל שם בפרטות, לכן הוא מברך באופן כללי את כל השמות וגם קורא את הרשימה הפרטית הקצרה שהביאו לו. (בס"ד מי שכן זכר ושלח לידינו או לידי הגבאים, זכה שמרן בדרך את השמות באופן פרטי.)

"מאשפות ירים אביון"

לפני תקופה כשעבר רבינו בתוך ביתו הבחין כי על יד הפח יש קופסא גדולה שהיה בה את המצות לפסח וכתוב עליה מבחזין 'למרן שליט"א', מכיון שכבר עבר פסח והמצות נאכלו, לקחו בני הבית את הקופסא והניחו בה זבל והכינו לזרוק באשפה שבחצר הבית.

רבינו עבר והוא מבחזין בזה, וכידוע הוא מזלזל בכל מיני כבוד ותוארים שנוהגים בו, חייך ואמר: הנה, מרן שליט"א בזבל... ואנו קיבלנו מושג בדברי חז"ל כל הבורח מן הכבוד...

עלי הדף

אמר אל תפרעני אלא בפני הרופאים

שבועות מ"א ב' ההוא דאמר ליה לחבריה כי פרעת לי פרעין לי באפי בי תרי דתנו הלכתא אזל פרעיה בין דיליה לדיליה איתניסו הנך זוזי אתא לקמיה דרב נחמן א"ל אין קבולי קבלתינהו מיניה דרך פקדון ואמינא ליהוי גבאי פקדון עד דמתרמו בי תרי דתנו הלכתא ומקיים תנאיה א"ל כיון דקא מודית דודאי שקלתינהו מיניה פרעון מעליא הוי אי אמרת לקיומי תנאיה זיל איתינהו דהא אנא ורב ששת דתנינא הלכתא וספרא וספרי ותוספתא וכולא גמרא. וכתב הרמב"ם פט"ו מהל' מלוה ולוה ה"א המלוה את חברו בעדים ואמר אל תפרעני אלא בעדים בין שאמר לו בשעת הלואה בין שאמר לו אחר שהלוהו הרי זה צריך לפרעו בעדים מפני התנאי וכו' וכן אם אמר אל תפרעני אלא בפני תלמידי חכמים או בפני רופאים וא"ל בפניהם פרעתיך ואותן העדים שפרעתיך בפניהם מתו או הלכו להם למדה"י ה"ז נאמן ונשבע היסת ונפטר עכ"ל, ומקורו מסוגיין אך צ"ב מה שהוסיף הרמב"ם או בפני הרופאים שזה לא נזכר בגמ' ומה הרבותא בזה, ונראה דקמ"ל דלא נימא דדוקא אם התנה עמו שיפרענו באפי בי תרי דתנו הלכתא צריך לפרוע דוקא בפניהם כיון שהמלוה חפץ שיפרענו בפני אנשים נאמנים אבל היכא דהתנה עמו שיפרענו בפני הרופאים הלא אמרו בקידושין פ"ב א' טוב שברופאים לגיהנם [ע"ש ברש"י ובת"ר"י הזקן] וס"ד שלא נתכוין המלוה שיפרענו דוקא בפניהם אלא כונתו היתה דלא איכפ"ל שיפרענו אפ' בפני הרופאים וכ"ש שאר בנ"א קמ"ל דכיון דהתנה שלא יפרענו אלא בפני הרופאים נתכוין שיהא בדוקא כן.

(טעמא דקרא פ' משפטים ד"ה אם כסף)

לכבוד מערכת "דברי שי"ח" הנכבדה.

כמידי שבוע ביום רביעי עם אמירת לכו נרננה מתגברת הרינה אצלינו בכולל, ברינה של תורה מדברי תורתו של מרן שר התורה שליט"א אשר אתם מזכים לציבור משולחן גבוה, ובשבוע האחרון רגשו ביני עמודי מעניין טבילה בשבת.

והנה מרן שליט"א הרחיב בזה בארחות יושר סי' י"א אחר שהאריך במעלת ט"ע סיים בה וז"ל וכ"ז בחול אבל בשבת נחלקו בזה גדולי ישראל ואין בידינו להכריע, אבל אלו שטובלין בשבת צריכין ליזהר בג' דברים א' שלא יהא המקוה חמה כי זה אסור עפ"ד רק קרה או פושרין, ב' שיזהרו מאד מסחיטת שער כי זה איסור גמור והעצה לזה שלא יגעו כלל בשערות, והג' שלא ילכו עם המים ד"א ברה"ר והעצה לזה שימתינו עד שיתנגב המים או שלא יעשו הנחה משיצאו מהמקוה עד שיכנסו לבית ואז הו"ל שבות דשבות דהוי מרה"י לרה"י דרך כרמלית ובזה אפשר להקל במקום מצוה כגון שממהר להתפלל וכן נהג אאמור"ר זללה"ה.

במהדורה מאוחרת הוסיף מרן שליט"א [ועי' חזו"א אר"ח סי' ק"ג סקי"ט]. ובקונטרס עלי שיח ציין ע"ז להערת רבינו בשונה הלכות ח"ב בהערות לה' עירובין סי' שמ"ט דין י', ע"ש.

בהוראות והנהגות ממרן החזו"א הנד' באגרות וכתבים דר"א עמ' ל"ג (פ"ט אות ו') כתב מרן שליט"א וז"ל: לא הי' מרוצה שילכו למקוה בשבת (אפי' אם לא יתנגבו כלל) וכן ענה לשואל שלא יטבול (וכ"ד הגר"א עי' מ"ב סי' שכ"ו ס"ח בבה"ל ד"ה אדם) אך לא מחה לההולכים.

ובקונטרס מקוה טהרה להרה"ג ר' יעקב ישראל קניבסקי שליט"א (מק"ב ס"ה) הביא תשובת רבינו שליט"א מס' בינת שמחה מכתב ה' שכתב: לשואל השיב לנהוג כהגר"א, אבל אאמור"ר שליט"א נוהג לטבול וגם אני כן, ומרן זצ"ל ידע מזה ולא מחה. עכ"ל.

ושמעתי מא' מתלמידי מרן שליט"א בשמו דשיעור פושרין הוא כל שאין החום מפריעו, [מרן היה טובל כל השנים במקוה קרה, ובשנת תש"ס (בערך) רכש אחד מנאמניו הקרובים גופי חימום שהיו מחממים בהם את המקוה מע"ש ומכסים המים כדי שישתמר חומם קמעא, מרן היה מעיר בתחילה אם החום הפריעו עד שהצליחו לכווין השיעור]. עוד העיד ששמע מפיו דהנוהג כהגר"א שאין טובלים שבת מחשש סחיטה לא יתיר מנהגו כיון שיש בזה דעות, ואני טובל בשבת כי כך נהג אאמור"ר.

אמנם הגר"א החמיר וכ' דקשה ליזהר בסחיטה והנה הרמב"ם בת' סי' ק"מ כתב מימי לא ביטלתי טבילה זו וע"כ דטבל אף בשבת רק שידע ליזהר שלא לסחוט והגר"א כ' דקשה ליזהר אבל הר"מ שפיר ידע ליזהר. ובקונטרס מק"ט מק"ב ע"ז הביא דיש להיזהר שלא להכניס הפיאות בעודן רטובים לאחורי אזניו כמנהגו בחול רק יכניסם בעודו בתוך המים או לאחר שנתייבשו, עש"ב ראיית מרן שליט"א.

אגב מהראוי לציין בזה שמרן מאד מקפיד שלא להשתמש במגבת כלל אחר הטבילה בשבת וכמש"כ בספרו לעיל להמתין או לא לעשות הנחה, ובמק"ט אות פ' הביא ממרן בשם הקה"י דמותר להניח המגבת ע"ג השערות בנחת, וע"ש בכל הקונטרס שבירר הרבה כל פרט מהנהגת זקיניו מרן שליט"א.

עוד אמר דהקה"י נהג לטבול אף בשחרית דיו"ט (וכמו שמבואר ע"פ כתבים לטבול בשבת לתוספת קדושה), וכן היה מנהג רבינו במהלך השנים.

הנה נתברר לנו תורה שלמה וטהורה ממנהגי מרן, ומגלגלים זכות ע"י זכאי, ויש"כ על התמדתכם להביא ולהפיק ניצוצי אור מתורת רבינו מרן שליט"א.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק